

ORADEA-MARE (NAGYVÁRAD)
6 maiu st. v.
18 maiu st. n.

Ese in ficare duminică.
Redacțiunea :
Strada principala 375 a.

Nr. 18.

ANUL XXVI.
1890.

Prețul pe un an 10 fl.
Pe $\frac{1}{2}$ de an 5 fl.; pe $\frac{1}{4}$
de an 2 fl. 70 cr.
Pentru România pe an 25 lei

G a u d e a m u s .

Ce n'est pas d'un sommeil éternel que s'endort
Le mourant qui s'affaise en fermant la paupière . . .

Iulie Hașdeu.

Când o fi ca să duceți la criptă,
Nu pe mine, căci eu nu me las,
Dar pe vasu-mi, in care-i infiptă
Cea făclie sclipind din cel vas
O senină

lumină
pe-un cias ;

Când o fi să-mi roștiți la cuvinte
De iubire, séu altfel or-cum,
Ce să țin cam la toți pe morminte,
Ba la unii se spun și pe drum,
Să remăe

tămăe
cu fum ;

Aș dori să văd fețe voișe
Și s'auț impregiuru-mi cântând :
»A scăpat o simțire din ôse
»Și din carne scăpat-a cel gând
»Pintre glume
din lume
plecând !

Și cu suflete dragi, cari in sóre
Tot adastă sosirea-mi cu jind,
Eu veni-voi la cea serbătore,
Pe coșciugul meu raze 'mpletind,
O sglobie
kindie
să 'ntind !

Să me bucur, sătul de-a mai plânge . . .
Ce de lacrimi vėrsai pân' să plec,
Aș puté, la un loc de le-aș stringe,
Innotând prin durerea-mi să trec
Și cea grópă
de-o șchiópă
s'o 'nnec !

Să me bucur, căci omu-i o tréptă
Pe suișul cel fără de-apus,
Și martirul meu cuget așteptă,
Ieri un vierme și mâni un Isus,
Cale-lungă
s'ajungă
mai sus !

B. P. Hașdeu.

Bogdan I séu Intemeerea Moldovei.

— Tragedie in versuri, in cinci acte. —

(Urmare.)

A C T U L I I .

Scena I.

Molda.

Zădarnic bateți gânduri in scórta țidvei mele . . .
Nu ve deschide nimeni o ușă ! Vēnturi grele
Ce tot suflați, ca diavoli, in sinu-mi, clocotind,
Aicea vi-i căminul . . . Ér ochiul, vesteșind,
Zădarnic mai rīvneșce de cer senin vr'o urmă . . .
Când vieță-aștepți mai dulce, in peptu-ți mórteascurmă !
(Privind in fund.)

E mieș de nópte . . . Cântă o buhnă 'n depărtări . . .
E ciasul când tot' dórme și pe pământ și 'n mări ;
De mine somnul inse s'a despărțit . . . Adío !
Când ôre ș-a mea vieță de trup mi-or despărți-o ?
— Mai dulce-i săgetarea ce 'n clipă te-a slērșit,
Decât când libertatea-ți e 'n laț, chiar aurit ;
Mai fericită-i fiara ce cade ca trăsniță,
Decât acea ce 'n cușcă la vieță e silită ! —
Departe-i róba 'n lanțuri de légănul pruncesc —
Să védă pân' acolo . . . vai ! ochii-i nu-i slugesc. —
Și cât tăcerea noptei mai négră-i, mai adâncă,
Cu-atât vėrteju 'n sinu-mi mai vajnic urlă încă. —
Pămēnte te scurtéză ! voi riuri mai secați !
Și calea pân' la țeră-mi o mai apropiati . . .
De n'a fi cu putință in ea să-mi am mormēntul,
Să mor măcar zārindu-i și cerul și pământul . . .
Și să trimet un dulce din urmă sārutat
Spre falnica cetate in care-am legānat
Mii visuri de copilă, inchipuiri ciudate !
Vedenii fără rosturi, porniri descreerate
Ce, ca ș-o sécă umbră, ce-ți pare uriaș,
Tē 'nsélă crud . . . Dar fost-a in lume copilaș
Mai mult decât fui ēnsa-mi menită spre iubire,
Māndrie, inālțare și cinste, fericire ?
A lui Asan odraslă — copilă de 'mpērat,
Ce numa 'n māji de aur cu drag fuși legānat, —
Trezeșce-te-acum Moldo, pe barbarele țermuri,
Că 'n fața păgānescă ingenunchezi și tremuri !

(Inturnāndu-se in mijlocul scenei.)

De-ar fi, oh ! lumea 'ntrégă de-o mie d'ori mai grea,
Aș vré să cadă tótă de-odat' pe țesta mea !
Ș-ar fi o indurare . . . Vai ! crudă nālucire . . .
Poveste fost-a totul, — ș-a mea inchipuire
Nevrednic sbuciumată-i de duhul necurat.
— Ori, n'ar fi vis ? — Nebuno ! de ce te-ai spēriat ?

Puté-s'ar in trezie atâta preschimbare
De creer ne'nțelésă? — Dar care e vis óre?
Acela 'n care-acuma ca 'ntr'un mormânt me sbat,
Séu cela 'n care-mi pare că 'ntei m'am alintat!
Visat-am fericirea! visez caléul! . . . care
Avea-i in ast' clipă, și care-i înșelare?!

(Cu o gróză crescândă.)

Ce singură-s aice . . . tăcere ca 'n mormânt . . .
Robia mea-i aavea, și osîndită sînt
Mai mult decât la mórte — la pofta cea hoțescă
A hoțului mai mare din țera tătărăscă . . .

(Cu o amintire duiósă.)

Adío, tinér mire ce dornic m'așteptai! . . .
Oh! dec'ai ști Bogdane cu cine te schimbai? !
Și cum măestre visuri ce ambii făurirăm,
Ca pléva spulberată in vènturi le sfêșirăm!
— Dar ce đic? póte dènsul nici ș-a fi 'nchipuind
De sórta mea de-aice . . . și 'n odorul lui, cređend
C'aprópe sînt de dènsul, va fi pornit să-mi eșă
Intru intimpinare, cu curtea lui alésă, —
Gătítă ca să-mi deie la sinu-i vecinic loc! . . .
— Ci veđi-me acuma la ce, vai! sînt ajunsă!
De câte 'nveninate săgeți me simt strèpunsă
Și 'n câtă oțerire iubirea-mi s'a schimbat!
— Da! clipa cea din urmă, vèd bine, mi-a sunat.
Când n'oi mai fi pe lume decât in amintire,
Și de-a mea tistă sórtă îți va ajunge șcire —
Să me resbuni, făr' milă, prin sânge și pojar,
Bogdan, de tot ce-aice indur sub jug barbar!

Scena II.

Zemir, cu o corónă in mână, *Molda*.

Zemir.

Avea dreptate multă istéța vrăjítóre!

Molda.

Er el!

(Infiorată se retrage in fund.)

Zemir.

Sub vélul noptei, ușor ascunđetóre,
In vizunia dènsi tiptil m'oi strecură
Și lângă căpétèiu-i cu drag voi aședă
Coróna de emiră — odor sfîntit de vécuri,
Ce orișicării rane găseșce grabnic lécuri!
Mai am ș-un os de pește, in taine mari vrăjit,
Ce 'ndată unde-atinge iubire-a zemislit . . .
Pe sinu-i voi atinge-o, — ș-atuncea ș-a mea buză,
Adietor ca vèntul ce legănă o frunđă,
Va pune o pecete de dor nețermurit
Pe fruntea-i de fecióră . . . Că simt un foc cumplit
Ce 'n mine clocoteșce de când am intèlnit-o,
Ș-arsura-i nótea 'ntrégă eu n'am mai potolit-o.
Iubirea și nădejdeă, că prin acest odor
Ajunge-voi la ținta ce-aștept cu-atâta dor:
'Ca lumea 'ntrégă mie smerită să se 'nchine,
'Chiar vènturile mării să céră dela mine
'Crăiéscă 'ngăduire să sufle pe pământ . . .'
Ca viermètul năprasnic in piept greu me frământ!
Mai đis-a încă baba: 'că 'n fața morței crunte
'Ea, mândră și sumétă, pe mine-o să me 'nfrunte
'Și stema-mi va respinge . . .'
Dar nu! minciuni a spus!

— De ce 'n juvăț atuncea pe babă eu n'am pus?

— Să intru! — Ca și musca ce făr' de vuet sbóră,
Pășirea-mi lângă dènsa încétă-a fi, ușóră . . .

(Intră in drépta.)

Scena III.

Molda.

Oh maică-pré curată! Pe fiul teu Isus
Te jur, ridică viéța ce 'n trupul meu ai pus,
Me scapă de rușine . . .

(Ingenunche.)

Scena IV.

Molda, *Zemir*, inturnându-se furios.

Zemir.

Ehei! a mea oștire!

Tatari! Strejări de nópte!

(Zărind pe *Molda*.)

Ce vèd! e nălucire?

— Ba nu! — e dènsa . . . Tu ești?

Molda.

Sînt eu.

Zemir, (luându-i mánile.)

Chiar tu! așă!

Cređui că 'ntréga lume ș-a rís de mutra mea . . .
Dar decă astă faptă s'ar fi 'ntèmplat aice,
Ai fi vèđut mání zidul cetáței aste-antice
Impodobit cu leșuri, din capét pán' in cap,
A tuturor din giuru-mi . . . Din mână-mi să te scap
Când ađi a ta ființă cu mult mai mult plăteșce
Decát intréga țéră ce stema-mi stăpáneșce?
Când c'un cuvènt tu numai de-ai cere mii de morți,
Or ca să curgă sânge chiar până peste porți,
Să pun pojar și curței ș-averei tóte-a mele, —
Ț-aș implini dorința c'o grabă, din acele
Ce pune șoimul aprig să 'nșface prada sa!
— Dar ce? au nici acuma respuns tu nu-mi vei da?

Molda.

O sérbédă vorbire la ce să foloséscă?
Pe-a dritului ruină zădarnic să cerșéscă?
La ce să vèntur vorbe, să sanger ochii mei?
In fața-ți, judecata e faptă de mișei.
Las' sufletu-mi și limba să-mi zacă 'n amortire,
Că n'am in ele vlagă cât simt cu oțerire!
Când dreptul celui tare e singurul teu drept,
Dela grăirea-mi slabă ce vrei să mai aștept?

Zemir.

Dar nu veđi tu coróna ce 'n nópte străluceșce,
Cum fruntea îți așteptă? Și tot ce 'mpodobeșce
Palatul ș-a mea țéră la voia ta le pun!
De vrei comori mai multe aice să-ți adun,
In țèrile vecine cu hórde voi irumpe
Și voi prádă făr' milă a lor odóre scumpe,
Ca ție, la picióre, grămadă să le torn —
Și inima-ți spre mine cu drag să ț-o intorn!

Molda.

Vorbești la vènturi, hane! Odorurile tale
N'au preț acum in ochii-mi, cât preț pun pe-a mea
jale;

Corona-ți strălucită, bogatul teu palat
Și țera, și tot încă ce 'n lume-ai mai pradat,
Nu fac nici cât o clipă din sfânta libertate
Ce mi-ai răpit.

Zemir.

Nebuno! cu vorbele-ți ciudate

Nu poți goní tu dorul ce 'n pieptu-mi a pètruns;
A mea vei fi! . . . Cuvèntul acesta ț-i de-ajuns.

Molda.

Dar altui giuruită eu sînt, — și el m'astăptă...

Molda.

Un alt! — Veși de n'aprinde inima mea cea dréptă.

Molda.

Un altul cătră care pe drum m'am fost pornit,
Și cărui, din pruncie, părinții m'au menit;
Un altul ce ca mine-i de nația română,
Creștin, ér nu ca tine de legea cea păgână;
Un altul ce in țera-i și el e Domnitor,
Dar nu-i, de- vutul altui, ca tine răpitor...
Moșia-i părinte-că prin drept e căștigată
Ș-averea lui intrégă muncită-i, nu prădată!
Acelui om e viéța-mi, — și trupul num'al teu; —
Tu poți să-mi fii caléul, dar nu bărbatul meu.

Zemir.

Din cugetu-ți nu ese decât gândiri nebune!

Molda.

De ești jignit prin ele, poți viéța a-mi rēpune;
Me voi simți mai bine că 'n lume n'oi mai fi,
Decât sub jug netrebnic s-urmez a mai robî.

Zemir (luând-o cu putere de mâni.)

Nu-mi mai stîrnî turbarea, ș-ascultă: Voi pe tine
Să mi te fac soție; și astfel, de-aș șci bine,
Că ceru 'n mii se sfarmă și cade 'n capul meu —
Tu tot vei fi femeia-mi, și eu bărbatul teu!

Zemir.

In darn incerci cu sila să-ți dau a mea iubire:
Iubirea se prinde ușor in resădire! —
Mai bine stăi, m'ascultă, și judecă 'nțelept:
Ț-am fost adusă róbă, — și singurul teu drept
Ce-ți pôte da robia-mi, e plata cuvenită
Ca pentru orișicare ființă ce-i robită;
Trimete dar in grabă pe vr'un al teu supus,
Ca lui Asan să spuie că fiica lui...

Zemir.

Ce-ai spus?

Molda.

Asan îmi este tată, — ș-un împérat e 'n stare
Să deie pentru fiica-i orice rescumpărare;
Deci cere orice-ți place — și încă cu prisos
Asan ț-a da in grabă...

Zemir.

O! fapt mult norocos!

A lui Asan ești dară? de împérat tu fiică?

Molda.

Dintre-ale lui trei fiice eu sînt cea mai mică.

Zemir.

Tot ce mi-a đis prin vrajă aevea-i, implinit!
Pe tine cere sórta-mi — și étă, te-am găsit.
Vei șci că 'ndat' ce điuva își va deschide fața,
La nunta noastră-om merge.

Molda.

Ci-mi ia mai bine viéța!

Zemir.

Găteșce-te cu tóte podóbele ce ai,
Ca 'n ochii tătărimei mai mândră să resai.
Vei fi a mea emiră! — Chiar fără de iubire
Îmi trebui a ta mână, in ținta-mi de mărire...

Că cine óre 'n lume ađi m'ar împiedecă
De a serbá eu nunta-mi cu tine, róbá mea!
— Ci șerge cele lacrămi! pe frunte îți aședă
Coróná nestimată, a cărei mândră vedă
O lume o rivneșce!... Mai étă ș-ást inel,
Ce martor de credința-mi in veci îți va fi el.
N'ai grijă! tot se schimbă... și 'n vreme mai târđie
Și ura o să-ți trecă, și-iubirea o să-ți vie...
Ș-auncea ca pe-o gēná de sóre 'ncălđitor,
Ce 'n érnă se arată, — la sinu-ți doritor
Ma vei chiamá, cu glasul voios, — ș-a ta sfielă
Pei'nd, mi-i strînge 'n brațe, in dulce vênzolélá!
— Te las; fii gata inse indat' ce te-oi chemá;
Cu slabă 'mpotrivre nainte nu urmá.

(Va urmá.)

N. A. Bogdan.

Din literatura filoromână.

- A. Franken: Rumaenische Volksdichtungen. (O broșură mare apărută in programul de Paști a gimnasiului real, „Sân-Petru“ din Danzig 1889.)
A. Franken: Rumaenische Volkslieder und Balladen, im Versmasse der Originaldichtungen übersetzt und erläutert. Danzig, la A. W. Kafemann, 1889.

Sun lucru fórte anevoios să dai publicului românesc sémă despre traducțiuni străine a producțelor nóstre literare.

Adicá, din care punct de vedere să-ți dai părerea?

Negreșit, e imposibil să ne mărginim numai la judecarea valorii artistice a traducțiunilor.

Pentru noi, lucrul de căpeteniă este, a le compara cu originalele și eventual cu alte asemenea traducțiuni.

Am citit odată óre undeva, că traducțiunea séu e mai bună séu e mai rea decât originalul, nici odată nu e ca originalul.

In multe casuri se și adevereșce idea acésta.

Literatura germană e cea mai bogată in tálmaciri a ródelor nóstre poetice.

Fiecare Român cult șcie că Carmen Sylva, W. de Kotzebue, Mitte Kremnitz, W. Rudow etc., éracum in urmă A. Franken sînt tot atáți autori de merit cari și-au dat și își dau mereu silință a tálmaci lumii germane felul gândirilor și a simțirilor poeticalui nostru popor.

Domnul Franken, profesor in Danzig, a edat anul trecut, mai întéi, o broșură mare despre poesia română, cu câteva traducțiuni de pildă.

In urmă apoi scóse la ivelá un frumușel volum de poesii poporale traduse in nemțeșce.

Prima publicațiune se pare cu deosebire importantă pentru noi.

Mai întéi face o scurtă schiță istorică despre originea și sórtea poporului românesc.

Acésta schiță, pe cât de scurtă, e inse ținută in tr'un ton plin de o prietenescă căldură pentru noi.

Ađi, când literați de contrabandă, ovrei născuți și crescuți in România, luându-și catrafusele de acolo, fac meseriá literară din batjocorirea némului românesc, ađi ne prinde cu deosebire bine decá vedem că bărbăți luminați și fără preocupățiuni, pe temeul studiilor serióse, își alcătuesc opinii bune despre noi.

Vom citá unele pasage, spre a ilustra chipul prietenesc de a ne judecă, al autorului.

»Vedénd noi, esclamá autorul, aceste infiorátore suferințe, ne mai putem óre mirá, că Românii atáta amar de vreme nu se găsiau in rëndul popórelor de culturá?

»Ba din contră, trebuie să ne pară o minune, că un popor hătut de sôrte într'un chip atât de ingrozitor nu-și perdù increderea în sineși, ci în fața tuturor vijeliilor ține mereu la al seu proverb, »Românul nu pierē!»

Aceste puține rënduri ne dovedesc, că autorul nunumai, că a citit istoria Românilor, ci a și pētruns-o.

German conșciințios din fire, autorul se intrăbă decât ôre poeziile culese de Alecsandri, din popor, sânt ele autentice ori ba?

Respunsul ce-l dă chiar ênsuș Alecsandri într'o scrisóre cãtră Cratiunescu (bagsamă Crăciunescu) ne arată până la evidență, că el nu tãnuise faptul, că »a fait disparaître les taches et leur a rendu leur éclat primitif» adică le-a cam neteșit.

Acêsta singurã mărturisire, care se găseșce într'o carte apărută în 1874, face cel puțin de prisos mândcărimea de erudiție a unui ôrecare M. Schwarzfild, care în ferbințela sa de scrutător-critic erã cât pe aci să ne turtescã pe adorabilul nostru poet.

Ca norocul pe Alecsandri că scãpã tēfēr și nevătēmat din vênãtorea aprigã dupã spirit original a susnumitului literat român — Moritz Schwarzfild!

În urma mărturisirii proprii a lui Alecsandri, domnul Franken dice: »Adică cu deseversire neschimbate tot nu au eruse aceste poesii poporale, Alecsandri le-a mai cisãlit pe ici-cole.

»Dar de și forma nu e totdeuna cea primitivã, totuș valôrea poesilor numai dôrã pentru adevêratul savant va scãdē.

»Inse așã cum sânt, cu puține schimbãri, ele alcãtuiesc proprietatea poporului românesc, care are femeinicã cauzã a se mândri cu ele.»

La împãrtirea genurilor poesiei romãneșci, autorul se esprimã despre »Cãnticele bêtrãneșci» în urmãtorul înțeles:

»Ele constituiesc partea cea mai interesantã și de cea mai mare valôre a poesiei poporale și cu drept dice Nyorp, că ele în privința originalității, frumuseții și a puterii se pot mēsurã cu romanțele spanioleșci.

»Unele, ca bunãôrã »Mãnãstirea Argeșului» sânt veritabile capodopere» etc.

În jos de o admirabilã traducție a »Doinei» (Doinã, doinã cântec dulce, etc.) autorul astfel glãșueșce:

»Ce frumôsã și pētrundētore espresie primeșce dorul de a cântã al Românului, în acêsta doinã, cât de nemijlocit ni se infãțișezã bogatul trai sufletesc al acestui popor cu poetice porniri, în care fiecē simțire se face de sine cântec.»

Descriind pe Români așã cum i presintã poesia lor poporalã, autorul face urmãtorele judiciôse bãgãri de samã cu privire la viața familiarã:

»Observãm numai decât, că ne-am înșelã fôrte, decât am privi poziția femeii, ôrecum dupã obiceiul oriental, adică supusã, puțin ridicatã la ivelã.

»Femeia romãnã este cu deseversire liberã și decât ar putē fi vorbã de preponderanța vrunei secs, apoi mai curēnd ar fi cel femeesc preponderant.

»Femeia romãnã, imbelșugat împodobitã cu avantaj trupeșci și sufletēșci, este în stare, ca puține alte femei, a inflãcãrã jarul dragostei, ér poesile nu mai contenesc a prémãri frumuseța și grațiile ei.

»Caracterul femeii romãne este gingaș, plin de simțire și astfel se potriveșce pentru viața familiarã.»

Autorul găseșce că »Prietenia care în literatura altor popóre, bunãôrã a Sêrbilor și a Grecilor, jôcã un atât de mare rol, în cea romãneșcã abiã se zãreșce; cu tôte acestea se aflã semne de așã numita »frãție de cruce» care indeplinitã prin un amestec

de sânge, obligã pe pãrți la reciprocã și necondiționatã jertfã.»

Între virtuțile Românului autorul înșirã: »Bunãtatea înimei, amabilitatea, ospitalitatea, tot atâtea însușiri cari nunumai în poesia poporalã le întimpinãm, ci cari sânt cunoscute orcu a avut prilejul a se mișcã printre Români.»

»Ca slãbiciuni ale caracterului găsim pré de tot marea sa lipsã de grijã (?), aplecarea sa spre tãndãlire, repulsiunea ce o are spre o nãsuință energicã și hotãrîtã.

»Dar spre a judecã drept și echitabil, trebuie să avem în vedere trecutul acestui popor.

»Nemaicontenitele potopuri de popóre strãine ce se revêrsarã asupra Românilor, îndelungata apēsare sub care gemurã, au ingreunat fôrte câștigul și pãstrarea unei proprietãți sigure.»

Mai apoi la vale: »În privința patriotismului, a însuflețirii pentru țera, limba și poporul lor, abiã i va putē întrece vr'un popor pe Români, fie ei dealcum oricât de deosebiți (?) de dupã originea lor.

»Acest cald sentiment național le-a dat putința a-și mântui caracterul și limba prin furtunile vécurilor.

»Ori cât de puțin le erã sôrtea demnã de pis-muit, ei inse tot mereu erau fãloși că sânt Români!»

Dupã aceste puține exemple despre felul de a ne judecã al autorului, oricine vede că avem a face cu un German ce are o inimã caldã și binevoitóre pentru noi.

În volumul ce cuprinde o bogatã alegere din literatura nôstrã poeticã poporalã, citim traducțiuni cari în multe privințe ne par superiøre altor traducțiuni ale acelorãș subiecte.

Bunãôrã:

Miorița.

Pe-un picior de plai:	Von der Alpe dort
Pe-o gurã de rai,	An des Himmels Pfort
Êtã vin în cale,	Sieh, da zieh'n einmal
Se cobor la vale	Ihren Weg zu Thal
Tri turme de miei	Lãmmerherden drei
Cu tri ciobãnei	Hirten drei dabei
ș. c. l.	etc.

De și este mare deosebirea între »un picior de plai pe o gurã de rai» și între »dela munte de colo, dela pórta cerului», totuș cel ce șcie ce greu e — în general, — a traduce, dar ce enorm de greu este a traduce din graiul nostru mlãdios și cântãreț în limba formelor deja definite, în limba seriôsã și mai puțin melodiôsã a Germaniei de nord, acela neapêrat că, asemēnând acêsta traducțiune în metru original cu o altã traducțiune tot bunã a acestuiaș subiect, dar în metru schimbat, acela numai decât va simți că în autorul de sub vorbã pulsēzã talentul traducãtorului de rasã.

W. Rudow traduce rëndurile de sus în urmãtorul fel:

Drei Herden steigen nieder in das Thal,
Die wachen Hunde bellend sie umkreisen;
Drei Hirten gehen hinter ihnen drein
Und singen wechselnd ihre süßsen Weisen. etc.

De și schimbarea deseversitã a metrului original apropie mai mult poesia de spiritul caracteristic german, cu tôte acestea, din »piciorul de plai» și din »gura de rai» nu mai remase nici mãcar o umbrã.

Asta inse e o deosebire, o mare deosebire!

Nu incape nici o indoielã, că frumuseța vecinicã a »Mioriței» este idea neasemēnat de genial poetisatã a morții; dar nu e maipuțin adevêrat, că o

O SĚRBĀ.

bună parte a emoțiunii ce simțim citind acest mărgăritar de poetică plămuire, isvorește deadreptul din »fagurul de miere« în care e intrupată această idee.

Prin urmare, cu cât traducerea se apropie pe lângă corecta reproducțiune a ideii și de cântecul ritmului și de farmecul limbii, cu atât este mai credincioasă.

Negreșit, o traducțiune pôte fi credincioasă în detrimentul frumuseții.

Traducțiunile domnului Franken inse sânt numai credincioase, ci și frumoase.

De pildă »Mănăstirea Argeșului« :

Sullă Dómne-un vânt,	Herr, lass Stürme sausen,
Sullă-l pe pământ,	Durch die Welt hinbrausen,
Brații să-i despöie,	Dass die Tannen zittern
Paltinii să 'ndöie,	Und Platanen splittern,
Munții să restörne,	Berge sich gar schwingen
Mândra să-mi întörne,	Und die Theure zwingen
Să mi-o 'ntörne 'n cale,	Dass vom Thal behende
S'o ducă de vale. etc.	Heim den Schritt sie wende

Förte adese-ori intêlnim părți atât de bine traduse, încât intrec chiar originalul, de exemplu :

Mândre ciobănaș	Du, mein Hirte bieder,
Din fluer doinaș	Sänger süsser Lieder.

séu :

Fost-ai lele când ai fost, —	Warst der schmucksten
	Mädchen eines,
Dar acum ești lucru prost!	Bist nun strumpf und
	dumm wie keines!

De și traducătorul nu ne pôte redă noțiunea ce-o legăm noi de o »lele« »când a fost« pe vremea ei și între cea de acum, dar el pe de altă parte (prin rëndul al doilea) desemnează mai caracteristic prosai-cul »lucru prost« al originalului.

Traducțiunile sânt însoțite de însemnări și explicații förte bune.

Autorul nu face paradă de erudiție cu grozăveniile de citațiuni, numiri și cu alte incurcături pedante.

Explicațiile ce le dă, cuprind tot ce un cititor trebuie să șcie, ca să pötă gustă frumusețile ce citește.

Un lucru, de altcum secundar, încă ne atinge simpatic, autorul adică preferă a reproduce nomenclatura românească cu ortografia ei proprie, ér nu cu infumurate, arhipedante și pröste sisteme folcloriste, ca și când ar avé de a face cu o limbă africană.

După ce ai citit aceste doué publicațiuni, primești convingerea, că Românii au câștigat un nou interpret, interpret escelent, un comentator cu pricepere și mai presus de tôte un bun prietin.

Chiar la acest loc, ținem a mulțumi autorului pentru bunele servicii ce le-a adus literaturii și némului românesc.

Aurel C. Popovici.

Istoria districtelor românești în Bănatul timișan.

IV.

Dela desastrul dela Mureșana ce situație a luat Bănatul timișan, și care a fost și rămas starea românilor, nu se pôte cu certitudine cunoșce; probabil că armata și poporațiunea română, în urmarea nefericitei bătălii, nu a ramas sub stăpânirea lui Cenadiu, ci acesta mare parte s'a retras a face parte cu locuitorii adapostiți în părțile Bănatului oriental. Aci apoi s'a desvoltat de nou idea de stat, pe care și aevea mai târđiu o vedem desvoltându-se, adapostită pururea sub tutela privilegiilor

regilor maghiari. Este mirare, că acesta poporațiã română a desvoltat tôte puterile sale militare — numai și singur numai pentru apërarea și susținerea drepturilor sale române. Din care conchidem, că la coloniile remase aci, ideia națională și ambițiunea gloriei străbune a trebuit să fi fost în prospëtă memorie și desvoltată. Privilegiile dobândite dela regii maghiari, ne spun vedit, că districtele române bănățene, singur pentru naționalitate și patrie s'au luptat. Un popor care e zelos pân' la desperare de naționalitatea sa, nu a putut să fie un popor parvenit și pribegit în secl. XIV.

Pe la 1094 aflăm, că în districtul Severinului eră Ban unul cu numele Antoniu, care își deducea descendența familiară din familia Curiaților;¹ din care deducem, că la venirea Ungurilor se aflau districte cu fruntași de obërșie română, încă din vechile colonii italice. Nu se pôte tăgădui, că locuitorii Severinului și a Olteniei și până aci posed cea mai espressivă fisionomiã română, și pot fi cele mai neamalgmizate colonii remase în Bănatul timișan.

Nomenclatura Bănatului timișan și a Bănatului Olteniei (România mică) se constată a posedé acelaș trecut istoric, aceleaș colonii inrudite și pururea una și aceea stare de eveneminte, nu inse precum afirmă Pesty, că numirea de Bănat a părților timișane nu ar avé basă istorică, și că acesta a devenit în us numai la ocuparea austriacă, când s'a adus în combinațiune botezul pământului ocupat, mistificând adevărata istorie cu neșciința nemțescă. O identitate de afaceri între acestea Bănate o aflăm în propria lor istorie de descălecare, aceleaș moumente, acele monete, aceleaș familii și nume proprii și până aci. Și are dreptate dl Hașdëu când exprimă, că Severinul cu părțile orientale a Timișanei au avut una și aceeaș sorginte de creanță istorică înainte și după venirea maghiară. Pentru că decă părțile acestea românești ar fi fost să fie locuite de Unguri, séu decă numai interesele de stat maghiare ar fi posedat aci numai o umbră de ființă, öre se pôte presupune că St. Stefan pentru acești maghiari nu ar fi pus în ființă un episcopat cu dotațiuni precum a înființat în propria Ungarie, unde acest popor s'a adăpostit cu locuința. Din contră aflăm, că Pontifcele Gregoriu IX la 1234 se plângea cătră reg. Bela IV, că episcopii de rital grecesc din părțile române atrag la sine pe credincioșii cath. așa cât acestia lasă propria lor religie și se fac gr. or. Prin urmare a și dispus, ca pe teritorul împărăției lui să nu locuască eretici, ci dispune ca românii din sinul națiunei lor să aibă episcopi (catolici), ca acestia să oprască ca românii să nu cađă în eres. Atari represalii nu ar fi fost trebuincioase, decă în părțile acestea ar fi locuit un complex de Unguri cat., ci massa locuitorilor români de rital grecesc a fost atât de compactă, cât pribegii de unguri și nemți cat. fuseră absorbiți și primejduți în religia lor.

Domnitorul Severinului pe la 1272 eră vodă Lertiu (Leriu séu Lertioi), acesta domniã independent peste părțile bănățene. Ladislau regele Ung. ca să-și arete puterile sale militare, cu pretecest, că Lertiu i denegase tributul ca un vasal, îl atacă în părțile Ol-ului, și după o resistință îl bate și singur vodă cade în aceea bătălie, și în locul lui pune pe Bărbat fra-telul lui Lertiu.

Cu încreștinarea némului unguresc și rivna de resboire își luă altă direcțiune, pentru că curtea pontificilor Romani le dăduse o alta misiune, căci aflase în ei un puternic sprigin contra bisericeii orientale desbinată de cea apusană. Și ca să-i abată dela îndușmămirile cu popörele apusene, i îndreptă la né-

¹ Ioan Nagy, familiile Ungariei, pag. 44.

murile orientului, și ungerii de dragul traiului lor, numai decât se și dușmăniră cu toate popoarele din Orient și așa veniră în contact și cu românii cari remaseră aderenți bisericii bizantine.

Bănatul timișan în această indușmănire de o parte și de alta deveni un terem de trecătoare a armatelor învrășmășite, și cu acesta în poporul român se deșteplă de nou rîvna de nēm, de patrie și ideia de a recăștigă autonomia și drepturile proprii naționale. Pe cînd interesele de resboire pe unguri i abătea prin Germania, românii din Bănat erau aliați cu Voievozii României și făceau parte integritore acestei țeri; și precum acesta a trebuit să fie și până la venirea ungerilor. Anonimul afirmă, că Actum principele Timișanei, stăpînia independent dela Mureș până la Vidin, ad: și peste Bănatul Craiovan. Această unitate o aflăm și mai târziu, și pentru care ideia Voievozii din casa Basarabă purtară resbele desperate cu Ladislau cel Mare, cu Carol Robert etc. etc. acărora rezultate le curmă venirea Musulmană. Românii din Valachia fură nevoiți a abandonă ideia de a recuceri Bănatul timișan, pentru că dușmanul ce amenință otarele țerei eră păgân și puternic; ér de altă parte românii timișani, aflară rațional a se alia cu regii unguri, tot contra aceluși inimic comun, care deja își propuse cucerirea Europei întregi. Această alianță eră naturală și rațională, pentru că regii unguri reaflassă în complecsul de români un sprigin și niște brațe puternice aci la vadul dunărén, cari în ori ce eventualitate se vor espune pentru țera lor proprie; ér de alta parte românilor le sosi de nou ocasiunea a-și valoră, — pentru propria lor esistență, pentru vechile lor drepturi și autonomie, — posibilitățile de arme și diplomația. Este inse de netăgăduit, că prin crearea de nobilime de o natură străină cu prerogative feudale, nu s'a dat ființă la o stare normală în corpul națiunii române, ei s'a introdus un corp aplecat a se rumpe de nēmul seu; dar luând în combinare timpul de feudalitate dominant, — atunci când nobilimea ca atare avea dreptul a purtă armă și ca atare a se resboi, — această aristocrația română aci în Bănat, în modul acesta totuș a dat dovédă de nou, că a știut să lupte pentru esistența nēmului seu. În modul acesta românii bănațeni întrară de nou în acțiuni, și istoria contemporană începe a se interesă de acest popor, și ne lasă a constată cu posivitate, că în felul acesta diplomatic garantară ființa celor 8 districte române, cu toate drepturile păstrate din adânci bētrănețe.

Istoria maghiară scrisă în timpurile mai recente debuteză pentru acea ideia eronată, că districtele române în Timișana s'au înființat numai în secl. XIV, din care deduce, că și poporul român pe acestea vremuri a emigrat în Ungaria. Inse Pesty Frigyes cu tot zelul și autoritatea lui istorică de a da ființă unei istorii maghiare per excelentiam, totuș dēnsul recunoșce neputința lui cînd afirmă: ¹ »că este netăgăduit, că în părțile bănatice se dovedeșce o abatere cu totul străină de cele indatinate în constituția și legiferarea Ungariei, și aci intimpinăm acelea impregiurări, ce intimpină băiașul care din cele aflate de-a-supra pământului scruteză ce se vor fi aflând în internul lui.« Da, este cu greu a dovedi că părțile acestea a Bănatului au fost posedate de unguri, cînd nēmul românesc a locuit dela descalecarea lui acest terem și aci a făcut istorie cu arma și cu munca lui. Pentru că ce alta a fost garanța drepturilor căștigate dela o serie de regi maghiari, decât privilegiarea și susținerea cu respect la prerogativele date poporului român, atunci cînd a descălecat pe acestea

locuri? Aflăm din relațiunile de justiția a districtelor, că cînd o parte litigantă se simția în mod străin séu în mod abătut, judecată de usul român, de loc se escepționă, că nu este judecat după vechile drepturi romane, și se reclamă a fi judecat jure valachiae requirente, — și — juxta antiquam et aprobatam legem districtum valachalicum universorum.

Formarea și ființa districtelor române din Bănat se constată că sînt de o obērșie veche, mai veche decât istoria maghiară, pentru că maghiarii au aflat aci pe români în arme, în biserică creștină și cu propria lor legiferare valachică juxta antiquam.¹

V. Grozescu.

Din dorul soldatului.

— Doine din Maidan. —

 Cucule cu pene sure,
 Tu cânți véra prin pădure,
 Cânți la lume, cânți la țera,
 Cânți și stingi durerea-amară;
 D'ai făcut tu cuiva bine,
 Fă acuma și cu mine,
 Cînd mândruța-o fi la sapă,
 Cîntă-i ca de dor să-i trecă,
 Spune-i că puițul ei,
 Inapoi ér o veni,
 Să-l aștepte 'n bucurie,
 Pân' vine din cătănie.

Câte dealuri am trecut,
 La heluța m'am gândit,
 Cum pórtă cătrință négră,
 Nime să n'o mai alégă,
 Pân' oi veni eu acasă,
 Să fie a mea alésă,
 Să trăim noi fericiți,
 Și de lume pismuți.

Măi lăutaș din lumea veche,
 Trage-mi una la ureche,
 Să joc să me veselesc,
 Cu mândruța să trăesc,
 Că ađi mîne oi plecă,
 Bēluța mi-o remăné,
 Necăjită intristată
 Și cu inimioara cōptă,
 De durere și de dor,
 După al ei puișor,
 Că sub pușcă de m'or pune,
 N'oi mai fi ce-am fost pe lume,
 Ci un om fără de noroc,
 Ca un lemn de ars în foc

Maică reu m'ai blăstemat,
 Să me duc din a nost sat,
 Să slugesc pe nēmț departe,
 Să me umplu de păcate;
 Nu ț-a fost măicuța milă,
 C'oi lăsă pe a mea bēlă,
 Cu înima arsă, friptă,
 Pe mórte de bolnăvită,
 Că țeu nu șcfu oi mai veni,
 Pe ea d'oi mai întēlni.

Aurel Iana.

¹ Pesty Frigyes. Ist Bănat.

¹ Anonimul. Bel. R. Not.

Scrisore din Berlin.

Curentul literar in Germania. — Naturalismul. — Familie Zola: »Bestia omenescă«, roman. — Spiritismul.

Nimeni n'ar fi crezut că Germanii, mândri de victoriile de pe câmpul de bătălie și îngâmfati de marea lor literatură, se vor lăsa a fi influențati de autori străini, mai ales de autori nordici, cari până mai deunăzi nici nu erau gustați de public. Germania, care duce o luptă crâncenă in contra influenței străine, ea care de vr'un deceniu încôce purifică și curăță limba, într'un mod ingrozitor, de elementele străine, — aceeași Germanie tace și nu țice nimic vëdënd că mai tôte productiunile literare ale scriitorilor ei sânt niște copie slabe ale operelor străine. Inceputul l'au făcut autorii ruși cu modul lor de scriere cu totul original, — cuvinte de ghiată văpsite cu o colóre négră și cari, de se topesc, se transformă in lacrimi cari-ți intunecă ochii. De și autorii ruși nu se pot înțelege într'un mod complet, de ôre-ce nu sântem in stare a ne zugrăvi misera stare socială a sfintei împărății a țarului, totuș am vëdüt că Germanii au fost încântați de scrierile poetilor ruși, studiând și analisând concepțiunea și arta lor. N'a trecut multă vreme, și scriitorii germani au început a imită pe colegii lor ruși, de și n'au pré reușit a se apropiă de forma lor. Impulsul inse fiind dat, imitațiunile fiind cetite și recitite, cu ușurință vom înțelege cum s'au păstrat acele urme ale literaturii moderne rusești.

Pe de altă parte, influența francesă, in contra cărei Germanii luptă și astăzi, tot mai persistă. Și această influență capetă o estensiune mult mai mare cu ocaziunea succesului dobândit de Emil Zola cu ciclul seu de romane publicate sub numele colectiv »Familia Rougon-Macquart.« Și autorii germani începură a scrie in modul naturalistic al lui Zola, până ce într'o ții se ivi, nu se șcie prin ce anumite împrejurări, dramaticul norvegian Henrik Ibsen. Literatura dramatică a Germanilor moderni se află într'o stare de decadentă; autorii dramatici se obișnuiră a studia și cultivă tehnica dramaturgică, negligând, pe contul acesteia, adevărata valóre literară, lipsindu-se de ideile inalte și sublime care trebuie să influențeze astfel de lucrări. Ei au fost mulțumiți cu efectul produs de tehnica rafinată. Inse stimabili u uitat, că astfel de efecte nu înaltă valórea poetică a lucrării lor, decât se mulțumesc a da ideei tocmai rangul al doilea, dăruind întreaga lor atențiune șicului scenic, de altfel neprețuit de scump.

După plóie resare sórele, și după aceste rătăcirii eră firesc ca Ibsen, un dramatic cu totul original, să atragă atențiunea asupra sa. Henrik Ibsen nu se serveșce de conflicte adânce, efectele scenice nu le cunoșce și patosul, unde situațiunea nu-l cere, îi e cu totul străin. O fabulă simplă, și ce însemneză mai mult: o fabulă firescă, niște copie ale persónelor, cari ne aduc aminte de prețioșe copie de pe natură ale valorosului nostru literat Iacob Negruzzi, o limbă ce se obișnușce in viața noastră de astăzi, — étă cum esceléză acest scriitor, până acum cunoscut numai in patria sa. Nu me simt in stare să descriu, in mod mai lat, aceste însușiri ale lui Ibsen, dar nu me in-doesc că cetitórele și cetitorii, cetind scrierile sale — cari mai tôte au apărut și in limba germană și unele și in limba francesă — se vor convinge că acest

triumf al literatului norvegian eră numai un ceva natural.

Naturalismul se chiamă modul literaturii create de aceste precedente, și ținta ei e a ne descrie, cu colori cât se pôte mai veritabile, natura in tôte formele ei. Și fiind că acești literați cred, că lumea ideală e numai o simplă inchipuire, ei se țin de viața animalică a omului, descriind lucrurile tocmai după cum se petrec in natură. Acesta nu e ținta lui Ibsen și a celorlalți autori nordici, ei a unor imitatori germani, in cap cu Carol Bleibtreu, M. G. Conrad etc., cari inse greșesc decât cred că misiunea poetului e a descrie numai pasiunile lipsite de idealuri, mărginite al cerințele trușeci.

***

Dar cum să ne mirăm de poetii tineri, și încă necopți, decât și maestrul naturalismului, Emil Zola, tot această face. Noul seu roman, »Bestia omenescă«, o urmare a romanelor »Assommoir« și »la Terre« in ce priveșce esopițiunea, se ocupă, ca și aceste doue din urmă, cu partea omului in care se manifestéză numai strănepotul animalului, a maimuței. Și par că-mi vine a crede, că Zola simte plăcere descriind și demascând animalul om...

»La bête humaine« începe milionul al doilea al exemplarilor romanelor lui Zola; din publicațiunile sale anterióre s'au vëndut până astăzi un milion — un succes neauđit până acuma. Acest succes se datoreșce metodei întrebuintate de Zola la descrierea caracterelor. Și cu tôte că metoda sa e greșită și reflecșiunile sale imposibile, el ne influențéză într'un mod aprópe supra-natural.

Nu e adevêrat, că tôte acțiunile omului sânt determinate de boldul animalic, nu e adevêrat că plăcerile omului constă numai in boldul secșual și in lăcomia de-a vârsă sânge, nu e adevêrat că sfera reală in care trăeșce omul e ceea a băligarului, că omul bea numai cum se bea in »Assomoir«, că mănâncă ca in »Ventre de Paris«, că »iubeșce« ca in »Nana«, că violéză ca in celelalte romane ale lui Zola. Nu e adevêrat că in viața omului nicăiri nu resare sórele și că totul e negru și intuneric. Inse decât Zola descrie numai părțile triste ale vieței, contestând cele frumóse, atunci realismul seu e tot atât de mincinos ca idealismul celorla ce cântă numai de viorele și filomele, negând durerea și necasurile. Trebuie să ținem cont de acesta, căci indată ce am început cu citirea, uităm critica și totul, stăpâniți fiind de comopițiunea grandioșă a lui Zola; devenim sclavii sei și jurăm in verba magistri. Și »la bête humaine« are greșeli, mult mai multe greșeli decât scrierile anterióre, dar nu le vedem, — căci și cu ele, romanul e o lucrare imposantă, magnifică!

Romanul forméză o descriere a vieței lucrătorilor dela drumurile de fer, inse această descriere nu e lucrul de căpêtenie, bună-óră ca viața uvrierilor montani in »Germinal« seu a țêranilor in »la Terre.« Drumul de fer in »la bête humaine« e mai mult un stafagiu, un sprigin tehnic. Mai însemnată e teoria eredităței caracterelor depravate, in totdeuna ceva esagerat la Zola, și care aci apare ca o manie comică. Jacques Lautier e un urmaș al Gervaisei și al lui Lautier din »Assomoir«, și, ca descendent, a moștenit ceva: o inimă rea și un creer stricat. Jacques simte cum »pas cu pas otrava îl nimiceșce; e sêlbatic, într'un rang cu lupul ce stă la pândă, ascuns prin desiș, mănând și femei.«

El nu e in stare să vëdă o femeie gólă, căci indată îi vine pófta s'o omóre: Jacques șovăeșce între plăcerea amorului și ceea de-a ucide. Și într'o ții, vëdënd cum amanta sa Severine se desbracă, el îi impunse cuțitul in gât. Asasinul n'a fost picinuit de

o idee momentană, ci de mult se gândia Jacques a-și împlini această plăcere; oricând admiră frumusețea unui corp feminin, apărui și pofta uciderii. Înima îi palpită când își zugrăvia plăcerea unui astfel de minut. Indată inse ce omorul e sevêrsit, Jacques — omul cel mai onest din tota societatea romanului — își ia drumul și lasă ca doi nevinovați să fie luați drept ucigași și duși la închisore.

De altfel fabula intrăgă, mai bine țesută decât în romanele anteriore ale lui Zola, e cam simplă. Roubaud, sub-inspectorul dela gară, află că nevêsta sa Severine, fiind încă tineră, a fost sedusă de un diplomat însemnat, comandor al Legiunei de onore, carele apoi îngriji »părinșce« de dênsa. Roubaud, un om simplu dar onorabil, omoră, ajutat de soția sa, pe bêtrânul Don-Juan, care tocmai călători în drumul de fer. De și Roubaud nu se presintă singur justiției, cea din urmă căpêtă multe indicii și se convinge de personalitatea ucigașului; dar tace, de ôre-ce se teme că guvernul va cadé, indată ce se vor afla mișeliile emise de unul din principalii sei conducători. Ací urméză o bucată de artă psihologică în cartea lui Zola. Roubaud, până acuma un om onest, ampioiat sirguincios și bărbat gingaș, devine jucător de cărți și incurajéză pe nevêsta sa, care se face amanta lui Jacques. Deja la început am veđut sfêrșitul: Jacques omoră pe Severine, și doi nevinovați, bărbatul ei Roubaud și un biet căruțaș, sânt luați drept asasini. Conducătorul de locomotivă Jacques Lautier inse, încă nu s'a săturat. El aruncă acum ochii sei pe amanta focarului seu, și acesta, gelos, se certă cu dênsul tocmai când trenul plecă din Paris spre frontiera germană, — eră pe vremea resbelului franco-german dela 1870, și vagónele ducea fiii Franciei la Sedan. Conducătorul și focarul, stând pe locomotivă, se luptă... și cad jos de pe tren. Locomotiva inse merge înainte, tot înainte, fără mentor și fără stăpân, și pasagerii, soldați, îmbetați »canibalic«, intonéză cânturi patriotice ducându-se la lupta de pe malurile Rhinului, neșciind ce pericol îi amenință. Sfêrșitul romanului e grandios.

E sfêrșitul imperiului al doilea francez care ni-l descrie Zola în trăsuri pline de măestrie. Dar și aicea vedem, că e de o unilateralitate tendențiosă: nici un om nu e onest, nici un ampioiat corect și nu există mai nici o ființă care să nu vênzeze séu după bani séu după relațiuni secsuale aprópe animalice. Elementul esotic e pré pus în față. Și cu toate astea opera e mărétă, stilul divinic și descrierile așă de frumoșe, par că vedem lucrurile ce ne descrie. E inse trist că Zola vorbeșce de »sufletul« locomotivei, că laudă bună-voința și ambițiunea ei și — lucru curios! — vorbind de ômeni, nu vede decât... bestialitatea lor!...

Dar ce să-i faci; fiecare își are filosofia sa și, de e artist, ni-o suggeréză și noue.

***

Slavă Domnului inse, nu totdeuna; mai ales nu la acei smintiți cari jură tocmai pe cuvêntul »suggerțiune.« Gândesc la aderenții spiritismului, cari desvóltă o agitațiune, pe care nici ni-o putem inchipui. Se publică reviste, se impart broșure și se fondéză societăți, numai spre a mări numărul proseliților. Câte-odată inse, lucrările spiritiștilor sânt niște nerecții esemplare. Bună-ôră articolul lui F. W. H. Myer în volumul recent din »Proceedings of the Society for Psychological Research«, apărut mai dăunădi în editura librăriei lui Truebner & Comp. din Londra. Articolul misterului Myer tratéză despre »vedenii sigure de spiritele unor persoane, apărute un an și mai bine după mórtea lor.« După Myer, vedeniile sânt în realitate visuri despre ômeni defuncți; teoria sa și-o

fundéză cu ajutorul telepatiei, adică a puterei (cam problematice!) prin care putem simți niște întâmplări depărtate și ca timp și ca spațiu. Ceea ce alții au numit »spirit«, esplicându-l de sufletul mortului, cărui îi e cu puțință a veni în contact cu ômenii viețuitori, Myer o esplică de remășiță a unei influențe personale (»energie«) rezistente, legată de localitatea în care a petrecut omul respectiv, activă încă și după mórtea sa. Acéstă a sa confesiune o ilustréză Myer prin fel de fel de istoriore, cari pré miróșe a latinésca vênătorilor. Ipnotismul, spiritismul etc. sânt în flóre, și acuma câteva ðile un fantast de spiritist a cerut ca guvernul german să creeze la facultățile de filosofie catedre speciale pentru știința... spiritismului. Să ne ferescă Dumneđeu!

Moise.

Jubileul mitropolitului din Cernăuți.

— La 8-9 maiu n —

Este un adevêr necontestabil, că mai ales în Bucovina se razimă naționalismul român pe biserică, că dela ea și prin trênsa emană traul și conducerea Românilor. Fără biserică română, în Bucovina s'ar fi perdut de mult românismul și numai ea a știut să pună stavilă slavisirii pornite din Galiția. Destinele ei sânt și ale nației române. Ori ce Român trebuie să aibă deci cel mai mare interes pentru starea și poziția bisericii în Bucovina. Și ea avuse timpuri vitrige și din toate pericolele a eșit invingétore. Poziția cea mai bună și-a ajuns ea inse sub mitropolitul dr. Silvestru Morariu, care cu o mână de fer și o neobosită stăruință a știut să conducă biserica prin cele mai mari vijelii și furtuni pornite contra bisericii și românismului. Mitropolitul a eșit invingétor, căci luptă pentru binele bisericii și nației sale.

Naainte de doue luni, când a demascat mitropolitul Silvestru pe dușmanul cel mai aprig al bisericii și românismului, printr'un raport fórte voluminos adresat ministrului cultelor din Viena, s'a pornit preoțimea totă din toate unghiurile țerii neinvitată de nimenea la Cernăuți, unde într'o ði spre surprinderea tuturor cernăuțenilor, peste 250 de preoți veniți dela țeră, mergeau în corpore dela biserică catedrală mitropolitană la reședința mitropolitului dr. Silvestru Morariu, ca să-i mulțămescă pentru servițiile aduse bisericii și nației și să-l îmbărbăteze la sentinela ortodocsismului și a românismului, ce o ține de ðece ani în mâna sa puternică.

Dar nici mirenii n'au ramas inapoi. Imediat după această manifestare spontană s'au intrunit ei cu preoții din Cernăuți la o adunare generală, în care s'a ales un comitet de 44 de membri, care să arangeze serbarea jubileului de 10 ani al mitropolitului dr. Silvestru Morariu. În acest comitet au intrat și Rutenii ortodocși, cari asemenea mulțămite nutresc pentru venerabilul mitropolit dr. Silvestru Morariu.

Sosî și 8-lea maiu, pređia jubileului mitropolitului. Trenurile căilor ferate erau pline de ômeni, ce sosiau din diferitele părți ale Bucovinei. Preoți, preoțese cu copile frumoșe, țărani, gospodari avuți din părțile Câmpulungului, cari cu avera lor intrec nu pe unul din bogătașii Cernăuților și cari cu toate acestea n'au lăpêdat încă straiul național, ci-l pórtă cu mândrie românescă, țărani gospodari din văile Bucovinei, de lângă Siret și peste Prut, rezeși cu mândria lor tradițională românescă, dară săraci ca vai de ei, și veseli în totdeuna, alții nemțiți de pe la sate, dară încă cu inimă românescă, ampioeți români de pe la diferitele orașe ale țerii, — cari toți viniau de-

la țără la Cernăuți, ca să aducă omagiile veteranului mitropolit dr. Silvestru Morariu, ce ține sus și tare destinele religiei străbune și ale nației sale române. Cernăuțul avuse după amădăși un caracter straniu, căci vedeai mai mulți străini decât orașeni. Și asta avea a însemna: e bucurie ori-cărui orașan venirea celora dela țără, ei aduc bani și la oraș este viața grea.

Pe piață lângă gimnasiu se adunau sêra dela șese ore începând toți creștinii ortodocși, Români și Ruteni, cum a dat Domnul să fie omul, unde se făceau preparativele pentru conductul de făclii. Ceta mare a ordinătorilor înșiră pe creștinii ortodocși în rânduri, spre a forma conductul. Șirele dintêie, câte 4 ênși într'unul, erau formate de cătră țêranii bogătași veniți din districtul Câmpulungului. Câmpulungeni îs ômeni frumoși, bine făcuți, — niște figure adevărat marțiale, pe cari trebuie să admiri forța națională română. Urmară apoi șirele formate de suceveni, sireteni, radăuțeni, storoginețeni, și de cătră locuitorii ruteni de peste Prut, pe cari, de și-s desnaționalizați cu totul, se putea observa bine fiziognomia românească. Conductul îl inchieau orașenii din Cernăuți, mai toți de o figură mică, dară tare și în strae orașenești vechi moldovinești. O 'mie de făclii s'au împărțit între adunați și mulți din cei de față s'au înrolat conductului, ca să-l conducă. Cu doue musice, una în fruntea conductului și a doua în mijloc se mișcă conductul din piața gimnasiului prin piața generală și strada universității spre reședința mitropolitană. Tôte aceste piețe și strade erau iluminate de conductul, care se întindea dela templul jidovesc de lângă piața principală până la pörta reședinței.

Curtea reședinței mitropolitane, förte frumos arangiată cu bosquete și flori de unul dintre cei mai buni grădinari ai Cernăuților, eră förte frumos iluminată. Jos lângă balconul cel mare al reședinței eră postată musica militară din Cernăuți și cântăreții în număr de 100. Sub strigăte entuasiastice de »să trăsescă« întră conductul imponent de făclii în forma serpentinelor, sub sunetele muzicii militare, în curtea reședinței, iluminându-o ca ziua. Pe balconul reședinței mitropolitane se află jubilarul mitropolit dr. Silvestru Morariu împreună cu consilierii consistoriali, reprezentanții nobilimii, și a intelligenței române. Ferestile reședinței erau ticsite de damele române și străine. Corul cântăreților intonă sub diregerea dlui Eugeniu Meședer, imnul festiv compus de dsa, din care scötem următöarele versuri:

„Fă, Dömine sânte, să biruescă
Valur'le grele, ce-l 'ncungiu,
Pentru mărirea ta cerescă
Și sânta lege și-al Teu popor.«

Poporul de pe la sate, ce purtă făclii, arătă interesul seu cel mai viu pentru iubitul archipăstor, căci vedeam, cum țêranii rădicau făcliiile în sus și căutau spre a vedé pe mitropolitul.

Musica militară intonă potpuriul compus de dl Costelecki, capelmaistru militar, din cântece românești, și armonisarea lor fericită într'un întreg plăcù förte mult publicului adunat numeros.

Corul cântăreților intonă apoi imnul festiv rusesc, compus de dl Vorobchevici și musica militară sfêrși cu »cântecul făclielor« de Mayerbeer.

Mitropolitul plin de emoțiune multămi în limbele țerii cu mâni ridicate poporului pentru omagiul adus.

De mult nu s'a pomenit în Cernăuți de un conduct de făclii, care să fi fost atât de mare și așa de bine executat. Până acü a fost numai conductul de făclii din a. 1880, cela la venirea Maiestății Sale la

Cernăuți, care s'ar puté mësura cu conductul de făclii arangiat în onörea mitropolitului dr. Silvestru Morariu.

A doua zi, într'a 9-a maiu se serbă jubileul în mod festiv în biserica catedrală mitropolitană, fiind de față și jubilarul mitropolit dr. Silvestru, care ocupă locul pe tronul mitropolitan. Serviciul divin îl celebrară egumenii mănăstirilor, consilierii consistoriali și preoții dela țără. Ôspeții sosiți se postară pe locurile lor indicate de program. În semicercul drept al naorului erau postați boerii, reprezentanții universității, mănăstirilor, consilierii consistoriali și preoții dela sate; în semicercul stâng al naorului eră intelligența română, diferite deputațiuni dela țără și dela orașe, cum și damele. În pronaor stăteau poporeni. Biserica, care îi cea mai spațiosă din țără, eră ticsită de public. Esarchul Procopovici ținu în limba română și în cea rutenă orația festivă, în care descrie cu colorile cele mai vie meritele jubilarului.

Dela biserica catedrală mitropolitană se porniră în nenumărate căruțe represintanții diferitelor corporațiuni și tötă intelligența, în frunte cu nobilimea, la reședința mitropolitană, spre a aduce felicitările și omagiile lor jubilarului mult meritat. În grabă fu tötă sala spațiosă sinodală ocupată de reprezentanții ortodocși, încât cu greu se putea trece. Pe un loc rezervat, încungiuurat de flori frumoșe, se află postat scaunul mitropolitan. În stânga scaunului mitropolitan eră postată represintanța aristocrației, a diferitelor autorități civile și militare ale statului, cari de și-s în cea mai mare parte de altă confesiă, au venit să feliciteze pe jubilarul. Și jidanii au trimis reprezentanții lor, în frunte cu rabinul țerii, dr. Igel. Apoi urmară deputațiile diferitelor societăți române dela țără, cum și represintanții camerelor advocațiale și notariale și comerciale. În dreapta scaunului mitropolitan eră postată tötă preoțimea țerii. Restul salei o ocupară țêranii dela tötă țera, din cari mulți au venit cu colaci mari și frumoși și cu sare, ca să-i inchine mitropolitului. Parochienii gr. or. din Leov în Galiția au adus un album, frumos arangiat, plin de poesi române și rutene tipărite. Galeria, ce merge în giurul salei sinodale, a fost ocupată de dame.

Jubilarul intră, condus de consilierul superior în pensii și advocat dl Michaiu Piteiu, de un țeran din districtul Câmpulungului și de doi ceremonieri, dl Macsim Andronic și Ilie Dimitrovici, și asociat de protosincelul mitropolitan Miron Calinescu și de archimandritul mitropolitan Ciupercovici, în sala sinodală, aclamat de adunații cu nestêrșite »să trăsescă.« Corul cântăreților intonă cântecul »Mărirea lui Ddeu« de Bekoven, sub diregerea dlui Meședer.

Represintantul aristocrației și președintele comitetului arangiător dl dr. Ioan cavaler de Zotta, deputat imperial, aduse omagiile în numele poporului întreg ortodocs, în limba română.

»Privirea retrospectivă asupra activității DVöstre în cei deșe ani trecuți, dișe vorbitorul, de când ați ocupat scaunul apostolic, a îndemnat spontan eu întregul popor al eparchiei vöstre de a manifestă simțirile, de cari este el predominant, însărcinându-me de a fi interpretul lui.«

»Invetăturile, cari ați respicat dvöstre atât prin graiu, cât prin diferite epistole și apologii, ni-au împrespătat simțirile nöstre religiöse; dovédă cele 57 biserici, cari s'au clădit și reconstruit în decursul celor 10 ani.«

»Invetăturile vöstre au mărit respectul străinilor față cu biserica nöstră, ele ne-au rădicat pe noi ênșine în propria nöstră stimă.«

»Pildei și îndemnărilor vöstre avem de multămit nu numai că esistă între cele doue principale

popore ale țării noastre, între Români și Ruteni, o iubire frățescă, o armonie binefăcătoare, de care ne învidiează toți, că am învățat încă după pilda și statutele voștre a trăi și cu popore, cari nu sînt de legea noastră, în prietenia și bună înțelegere.

Consilierul mitropolitan dl. Zuncan rosti apoi în limba rutenă omagiile și felicitările poporului ruten.

Jubilarul mulțami la amîndouă cuvîntările, întîiu în limba română, apoi în cea rutenă, în discursuri foarte bine gândite, mulțamind eparchiștilor și asigurându-i de bunăvoința și spriginul seu.

Corul cântăreților intonă spre sfîrșit »ție se cuvine cîntare.«

Dee Domnul, ca eparchiștii Bucovinei, să fie și după 10 ani în poziția plăcută de a pute serbă jubileul de 20 de ani a archiepiscopiei mult meritatului mitropolit dr. Silvestru Morariu.

Sera a fost bal, arangiat de studenții ortodocși dela universitatea din Cernăuți, la care a fost de față, aș pute dice dintîișdată, Românii și Rutenii adunați la un loc, la o petrecere comună. Se dansară jocuri românești cu comande românești, ca hora, cum se joca ea numai la țera de Românul, cum și cele rutene. Balul acesta a fost foarte bine cercetat.

Dionisiu O. Olinescu.

O s e r b ă .

— Veți ilustrațiunea din nr. acesta. —

Tipul sudo-slav se deosebește foarte de cel nord-slav. Pe cînd d. e. slovacii din părțile de sus ale Ungariei sînt mai cu semă blondini, sîrbii din părțile sudice ale țării sînt bruneți. O sîrbă brunetă, cu niște ochi negri și pîr de abanos, e contrastul unei slovace blondine și cu ochi albastri visători.

Ilustrațiunea din nr. acesta e făcută după tabloul artistului german A. Sichel; dînsul a zugrăvit aici portretul unei dame sîrbe, care este un model de frumusețe sîrbă.

Literatură și arte.

Numerul jubilar al „Familiei“ va eși la începutul lunei viitoare. Pentru acel numer în toate zilele primim lucrări din toate părțile, dela omienii noștri de litere, bătrîni și tineri, dela bărbații noștri cari în viața națională-bisericescă și socială au roluri de frunte, dela colaboratorii noștri vechi și noi și dela toți aceia cari țin să ne incurageze la acesta rară serbare literară română. Dintre cei ce ne-au scris pîn' acuma, amintim pe dnii: V. Alecsandri, George Barițiu, Alecsandru Mocsonyi, episcopul Melchisedec, B. P. Hașdău, Titu Maiorescu, George Sion, V. Maniu, At. M. Marienescu, Ar. Densușian, Th. D. Speranță, Duiliu Zamfirescu, Ionescu-Gion, D. Stăncescu, P. Dulfu, Ioan Pop Reteganul, Aurel Iana și pe dnele Smara, Sofia Vlad-Radulescu, Emilia Lungu-Puhallo. În numărul viitor vom publica o listă mai complectă. Totodată observăm, că termenul pentru trimiterea lucrărilor (scurte) s'a ficsat la 13/25 maiu.

Piese noue. Dl. I. L. Caragiati lucrăză la o nouă piesă teatrală; titlul acesteia va fi: »Secul în cameră« și e scosă din viața politică a României; autorul va presintă-o direcțiunii Teatrului Național. — Dl. Th. D. Speranță a terminat o nouă dramă în versuri în patru acte; dsa, ne spune »Românul«, o va cefi într'un cerc literar, apoi va presintă-o direcțiunii Teatrului Național.

Contribuțiunile noue la Flora României. Sub acest titlu a apărut la București o broșurică de dl

dr. D. Brîndza, estrasă din Analele Academiei Române. Broșurica conține raportul ce autorul, membru al Academiei Române, a făcut acestei corporațiuni în una din ședințele anului trecut. În acest raport dsa înșiră plantele descoperite în România dela eșirea lucrării sale »Prodomul«, care s'a publicat în 1883, arătînd localitățile unde cresc. Prețul 50 bani.

Două conferințe de dl Gion. Au apărut la București două broșuri: »Dușmanii lui Mihai Vitezul« și »Călătorile lui Carol XII, Regele Svediei, prin țera românească«, două conferințe de dl Ionescu-Gion; prima ținută în Ateneul Român, a doua în Societatea geografică din București.

Bustul Veronicăi Micle. Anunțarăm, că colaborătorea noastră, dna Smara, a luat inițiativa să se facă bustul nenorocitei poete Veronică Micle, care totodată i-a fost și prietenă intimă. Spre acest scop dna Smara a arangiat și un concert la Ploești, care inse materialicește n'a izbutit pră bine. Cu toate aceste zelosa prietenă a poetei a comandat bustul la Valbudea în București. Tocmai primim informațiunea, că tinerul și talentatul nostru sculptor lucrăză cu multă plăcere la bustul acela și că pe sfîrșitul lui maiu va termină lucrarea sa. Spre a acoperi spesele, dna Smara a trimis la cunoscuți câteva liste de contribuire. Una e depusă la redacțiunea noastră. Bustul poetei se va aședă în foierul Ateneului Român din București.

Societatea geografică din București. Biuroul societăței publică următoarele concursuri: 1, Premiul Grigore Cozadini (500 lei) pentru cel mai bun dicționar geografic pentru județul Brăila. 2, Premiul dr. D. Hepitis (500 lei) pentru cel mai bun dicționar geografic pentru județul Brăila. 3, Premiul Ion Făt (500 lei) pentru cel mai bun dicționar geografic pentru ori-care județ din țera, afară de județele premiate pînă acum și care sînt: Argeș, Dimbovița, Dorohei, Iași, Roman, Romanați, Tutova, Vaslui și Vlașca. Termenul trimiterei manuscriptelor se ficsăză pînă la 31 decembre 1890.

Teatru și musică.

Șoiri teatrale și musicale. Dl. Ștefan Iulian, artist de frunte al Teatrului Național din București, va da în curînd o reprezintație în Galați. — *Dșora Lucretia Ștefanescu* cîntă cu cel mai mare succes în Italia; diarul »Il Raccoglitore« i face elogii; artista a cîntat și românește și anume romanța »Sărutul.« — *Baritonistul D. Popovici* continuă a cîntă cu succes mare la Praga; diarele de acolo sînt unanime într'a recunoscere talentul și studiul escelent al artistului român.

Ruga din Ghiroda, scrie »Luminatorul« a decurs foarte frumos. Eroul dîlei a fost renumitul cor de plugari din Chisetu, carele prin cîntările sale, bisericicești și lumești, a secerat de nou lauda și admirațiunea publicului adunat, era sera prin esecutarea cunoscutei piese teatrale »Ruga dela Chisetu« de dl Iosif Vulcan a încîntat odată auditorul. Corul din Chisetu e brav. Asemenea felicităm pe Ghirodani pentru începutul atît de frumos făcut într'u înălțarea serbătorii hramului bisericei lor, căci prin astfel de petreceri se intrunesc toate lucrurile bune: se nobilităză simfemintele, se urcă însemnătatea serbătorii și profităză chiar și biserica locală. Esemplul bun și rar, că în Ghiroda armoniează în toate invîțătorul cu preutul și cu antistea, încă e demn de totă lauda. »După cum ni se scrie, la rugă și la reprezintațiunea piesei, au fost de față și străini mulți din Timișoara, duși anume să vedă o piesă jucată de popor. Aflăm, că

mai multe coruri studiază piesa »Ruga dela Chi-seteu.«

Corul vocal român gr. or. din Cuvești protopresbiteratul Lipovei, a dat în ziua hramului bisericeii, la St. George, un concert urmat de dans, în curtea școlii de acolo. Concertul fu deschis prin o vorbire rostită de dirigentul învățător George Tomi, apoi s'au cântat câteva piese și s'au declamat poezii potrivite pentru popor. După concert urmă dansul, care ținu până la miezul nopții.

Biserica și școlă.

Știri bisericești și școlare. *Regina României* a dăruit 200 lei pentru construirea bisericeii și școlii din comuna Lecec, județul Odorheiul-secuiesc în Ardeal. — *Dl Nicolae Popovici*, paroc gr. or. în Joseni, a dăruit pentru clădirea bisericeii din Peștișul-mic suma de 3000 fl., afară de lucrul făcut de servitorii și vitele sale. — *Dl Nic. Bóncăș și soția Sava Morar* din Sohodol au dăruit bisericeii gr. or. de acolo, afară de alte daruri mai mici, noue jughere catastrale de pământ.

Icona Sf. Gheorghe din Iași. Împăratul Rusiei a trimis la Iași o iconă a Sf. Gheorghe, cu ocaziunea hramului mitropoliei Moldovei. Diarele din Iași ne aduc următoarele amănunte asupra acestei icone: Reposatul împărat Alecsandru al II-lea, cu ocazia trecerei sale prin Iași, în timpul ultimului războiu cu Turcii, remarcând monumentală zidire a mitropoliei, a întrebat pe I. P. S. mitropolitul în numele cărui Sfânt e zidită acea biserică? și aflând că nu e încă terminată, a zis: »când se va termina, voi trimite și eu un dar.« Zis și făcut. După ce s'a terminat și sfințit mitropolia, dl ministru al Rusiei a raportat despre terminarea sf. mitropolii dela Iași. Și etă că actualul împărat Alecsandru al III-lea, care a fost față la promisiunea dată de augustul seu părinte, a adus la îndeplinire cuvântul dat, trimițând mitropoliei o iconă a sf. Gheorghe, a cărei valoare se urcă la 15 mii lei. Icona e mică, 72 centimetri înălțime și 58 lățime. Zugrăvită pe chiparos, și ornamentată cu aur, argint și email. Figura sf. Gheorghe ca pictură e admirabilă. Imbrăcămintea metalică e de asemenea artistică lucrată în atelierile vestitului Ovcinnicov juvelier din Moscua. Cu alte cuvinte, e o iconă ce intru-neșce în sine artă și valoare.

Noul patriarc sârbesc, fostul episcop din Timișoara George Brancovici, a fost întărit și de Maj. Sa. Instalarea s'a făcut în duminică trecută la Carlovăț, cu mare solemnitate. În urmă s'a dat un banchet cu 500 de cuvete. Patriarcului i s'a conferit și titlul de consilier intim. Cu privilegiul acesta s'a intrunit acolo mulți din clasa inteligentă sârbă, cari prin cultura lor a impus tuturor oșpeților străini, cari nu cunoșeau încă taria elementului sârbesc.

Adunare învățătorască 'n Deș. Reuniunea învățătorilor români gr. c. din giurul Gherlei va ține adunarea sa generală a treia și a patra zi de Rusaliu, adică în 3 și 4 iunie n., în opidul Deș. Președinte al reuniunii e Rds. dn canonic Demetriu Coroian, secretar dl Vasiliu Lessiu.

Adunare învățătorască. Reuniunea învățătorilor români gr. or. din despărțământul Clușului a ținut adunarea sa generală în Someșul-rece la 11 maiu n. sub presiunea dlui V. Teotelecan. Cu asta ocaziune învățătorii D. Pop, F. Ignat, V. Vereș, T. Ciota ținură prelegeri teoretice și practice.

Oglinda lunei.

Nuntă în temniță. Despre ducele de Orleans, cel ce făcu mai lunile trecute să se vorbească atăta de densul, »L'Indépendance Belge« aduce șcirea, că el s'a căsătorit chiar în închisore, luând de soție pe principesa de Chartres. Tineră principesă, veră a principelui eră d'altfel încă de mult considerată ca logodnică a principelui de Orleans. Atât mai bine pentru el că s'a căsătorit. Cel puțin v'avé cine să-ți țină de urit în închisore.

Morte prin corset. În Berlin o baletistă a teatului regal s'a găsit murtă în patul ei. Nefiind ea bolnavă de mai înainte, s'a presupus că ea s'ar fi otrăvit. Secțiunea cadavrului inse a dovedit, că murtăea a provenit din o apoplecsie de inimă, cauzată prin o corsetare pré mare. Avis cocónelor care cultivă în pré mare măsură această vanitate periculósă.

Tarifa pe zone. Tarifa pe zone dá în Ungaria un rezultat neașteptat de bun. Astfel dela 1 august 1889, când s'a introdus tariful pe zone, și până la 20 aprilie 1890 au călătorit cu trenul cu 5.399.858 mai multe persoane, ca în același timp al anului trecut, ér bagaje s'au transportat mai multe cu 83.625. Adică în timp de mai puțin ca 9 luni tariful cu zone a adus un venit de 1.212.571 fl. v. a.

Picături de Maria-Zell pentru stomac,

forte folositoare în tóte bólele de stomac.

Vindecă: lipsa de apetit, slăbiciunea stomacului, respirațiunea mirositoare, paliditatea, rigăelile, colica, catarul de stomac, acrcla 'n gât, gâlbănirea, gréta, vérsarea, durerile de cap (dăcă provin din stomac), sgârciurile de stomac, incuetura, îngreunarea stomacului, hemoroidele etc. Prețul unei sticle, cu Marca de invențiune, instrucțiune pentru întrebuințare 40 cr.; duplá 70 cr. Expedițiunea centrală prin farmacistul Carl Brady, în Kremsier (Moravia.)

Avertisment! Veritabilele picături de Schutzmarke. Maria-Zell pentru stomac se falsifică și se imită mult. Semnul veritabilității este, că fiecare sticlă trebuie să fie împachetată în hârtie roșie, provădită cu marca de sus și să aibă regulele de întrebuințare, mai observându-se, că este tipărită în imprimeria lui H. Gusek în Kremsier.

Hapuri purgative de Maria-Zell.

Aceste hapuri (pilule) care de mulți ani se 'ntrebuințază cu cel mai bun succes contra lipsei de scaun și la incueri, se falsifică mult. Cumpărătorul să fie atent la marca de mai sus, cum și la subscrierea farmacistului C. Brady, Kremsier Prețul unei cutii 20 cr., 6 cutii 1 fl. Dăcă banii se trimit înainte, se espedză franco: 1 sul cu 6 cutii 1 fl. 20 cr., 2 suluri 2 fl. 20 cr.

Picăturile de Maria-Zell pentru stomac și hapurile purgative de Maria-Zell nu sânt niște lécuri secrete. Descrierea se află în regulele de întrebuințare care se alătură la fiecare sticlă și cutie.

Picăturile de Maria-Zell pentru stomac și hapurile purgative de Maria-Zell se află de vëndare: în Oradea-mare la farmacistii: E. Ember, Lud. Molnár, George Nyiry, Carol Bleyer, Ales. Héringh și la misericordiani; în Beretyó-Ujfalu la farm. Geza Tamásy, în Kis-Marja la farm. Fr. Gallasy; în Komádi la farm. G. Scholtz; în Salonta la farm. L. Kovács și Fr. Podráczky; în B. Diosig la I. Vaday.

30-44

Călindarul săptămânei.

Ziua săptăm.	Călindarul vechiu	Calind. nou	Sórele
	Dumineca orbului Ev. dela Ioan c. 9 gl. 5, a inv. 8.		res. ap.
Duminecă	6 Semt. Iovu	18 Ericus	4 19 7 34
Luni	7 S. Mart. Acachie	19 Malvina	4 18 7 35
Marți	8 S. Ap. si Ev. Ioan	20 Bernhard	4 17 7 36
Mercuri	9 Prof. Isaia	21 Felix	4 16 7 37
Joi	10 (f) Inaltărea Dnui	22 Helena	4 15 7 38
Vineri	11 Mart. Mochie	23 Desideriu	4 14 7 39
Sâmbătă	12 SS. German si Epif.	24 Ioana	4 13 7 40

Proprietar, redactor respunđător și editor: **IOSIF VULCAN.**

Cu tipăriul lui Otto Hügel în Oradea-mare.